
СПОРТ ТА ОЛІМПІЙСЬКІ ІДЕАЛИ ДЖЕРЕЛО ЄДНАННЯ СВІТОВОГО УКРАЇНСТВА

Лях-Породько Олексій

Національний університет фізичного виховання і спорту України, Київ

Анотація. У статті здійснено аналіз розвитку окремих ділянок спорту в середовищі української діаспори. Виявлено особливості збереження олімпійських традицій. З'ясовано, що олімпійські ідеали об'єднували навколо себе світове українство.

Ключові слова: діаспора, спорт, світове українство, Олімпійські ігри.

Вступ. Понад сторіччя мільйони українців знаходяться за кордоном і формують українську діаспору. Разом з українцями в Україні твориться світове українство. У будь якій сфері життєдіяльності українці досягають успіху й значних результатів. Яскравим прикладом є тіловиховання, спорт та олімпійський рух. Сотні спортсменів США, Канади, Австралії, Франції, Аргентини та інших країн, які мають українське коріння стали зірками спорту й осягнули найвищих висот в олімпійському спорті [3].

Саме спортивний та олімпійський рух стали джерелом єднання українців на чужині. Виступаючи за збірні різних держав, вони ніколи не забували й завжди наголошували на своєму українському походженню.

Навколо олімпійських ідеалів згуртувалась й українська молодь в діаспорі. Молодіжні організації Пласт, Спілка Української Молоді проводять традиційні вже свої спортивні заходи й олімпійські змагання.

Численні спортивні організації української діаспори неодноразово прославляли українські традиції в США (УСЦАК, УСВТ «Чорноморська Січ», УСО «Тризуб», УСК Нью-Йорк та інші), Канаді (СТ «Україна» тощо) й інших країнах.

Тому сьогодні постає актуальним дослідження спортивних та олімпійських традицій української діаспори.

Мета дослідження: здійснити аналіз та виявити спортивні та олімпійські ідеали, які об'єднали світове українство.

Матеріал і методи дослідження. Методи дослідження: аналіз науково-методичної літератури, описовий та ретроспективний метод.

Результати дослідження та їх обговорення. Однією з перших масштабних олімпійських акцій української діаспори є започаткування проведення Олімпіад. Яскравою подією у 1936 р. стала Перша Україно-Американська Олімпіада, яка відбулась у місті Філадельфія. Значна кількість учасників, які презентували різні клуби та організації з США й Канади, програма та результати змагань вирізняли цей захід від інших. До організації Першої Українсько-Американської Олімпіади долучилися ряд спортивних та культурно-просвітницьких українсько-американських організацій міста Філадельфія разом із Українською католицькою лігою та Американської атлетичної унії [6].

Подібні українські Олімпіади відбувались досить регулярно: 1948 рік – Німеччина, 1980 – Канада, Аргентина, Бразилія, 1984 – Канада, 1988 [7], 2000, 2008 – США.

Слід зауважити, що ці олімпійські змагання української діаспори відбувались у рік проведення міжнародних Олімпійських ігор. Це було символічно, бо таким чином світова спортивна спільнота дізнавалась про український олімпійський рух опору й прагнення звільнити український спорт.

У 1966 році у Філадельфії відбувся перший з'їзд Українського олімпійського руху на чужині (в екзилі) [1]. Ініціатором зібрання був Український Олімпійський Комітет (у своїх лавах УОК об'єднав українців США, Канади, Австралії, Франції, Німеччини), який своєю діяльністю досягнув найзначнішого успіху тодішнього українського олімпійського руху в діаспорі – визнання Міжнародним олімпійським комітетом права України брати участь в Олімпійських іграх окремою командою під своїм прапором [2].

1976 року, 24 липня, зорганізована українська молодь СУМу, ОДУМу та Пласту спільно святкувала День української молоді на площі Сен Леонард (Канада). Свято розпочалося соборним молебнем за участі Владики Ізидора Борецького та Миколи Дебрина. Після Богослужіння відбулася маніфестація з деклараціями з приводу XXI Олімпіади. Опісля, при звуках маршу сумівського оркестру «Батурин» з Торонто під керівництвом Василя Кардаша, відбулася хода молодечих організацій.

Офіційно програму Дня Української Молоді відкрив голова організаційного комітету Ярослав Заяць, він же голова Крайової Управи СУМ в Канаді й передав ведення програми Михайлові Шепетикові. Він представив численних репрезентантів, серед них голову ЦК СУМ О. Ковалю, голову Крайової Пластової Старшини в Канаді Б. Пензея, голву ЦК ОДУМ В. Педенка, голову Східньої Екзекутиви СУМК Т. Ткаченка, посадника міста Сент Леонард Дізаса та інших. Після обіду частина молоді роз'їхалася по локаціям змагань, а о 15 годині відбувся мистецький концерт-фестиваль, на якому виступали різні українські танцювальні гурти, оркестри та хори. Назвемо декілька: танцювальний ансамбль «Веснянка» і оркестр «Соловей» при відділі ОДУМ в Торонто під керівництвом Миколи Балдецького, сумівський оркестр «Батурин» з Торонто, дівочий хор «Мрія» при осередку СУМА в Клівленді (Парма) під керівництвом Єлизавети Ясевич і акомпаніменту Люби Дмитрик, мішаний хор «Боян» і оркестр «Трембіта» при осередку СУМ в Монреалі під управою Ростислава Куліша, ансамбль бандуристів при відділі ОДУМ в СейнтКатеренс, Онтаріо, інструктором якої є Остап Казлівський, жіночий секстет «Веселка» з Калгарі, Альберта, під керівництвом М. Федьківа. Керівником мистецької програми була Оля Одинська-Грод. Вона й всі організатори та учасники отримали найтепліші відгуки від представника публічних зв'язків в міському уряді пана Роналда Левієйя.

Увечері відповідно до мистецької програми відбувся фестиваль Українського Олімпійського Комітету і сумівська забава молоді. Керував вечірніми заходами Роман Пит, які включали виступи танцювального ансамблю

«Україна» з Монреалю під керівництвом І. Кися та забаву з танцями, до якої грали чотири відомі оркестри – «Рушничок», «Сини степів», «Зоря», «Ясени».

Не випадково українська молодь Канади та США об'єдналися цього року. Бо саме 1976 року в Монреалі відбулись Олімпійські ігри.

З 1972 року Спілка Української Молоді проводить Світові олімпійські злети. Наступні відбулись у 1976, 1984 та 1996 роках. Окрім цього, організовуються олімпійські табори (Калгарі, 1980 року), а також безліч пропагандивних акцій та маніфестацій у часі Олімпійських ігор 1972, 1976, 1980, 1984, 1996 років [5].

У часі проведення Ігор ХХ Олімпіади у Мюнхені (Німеччина) Український Визвольний Фронт розвинув масштабну діяльність до якої долучилась молодь СУМ. Сумівці прибули з Франції, Бельгії, Англії, США та Канади. Це зібрання молоді започаткувало світові олімпійські злети СУМу. Окрім злету відбувся фестиваль української пісні, музики і танцю сумівських ансамблів – жіночого хору «Діброва», чоловічого хору «Прометей», оркестру «Батурин» з Торонто (Канада) та балету «Крилаті» з Брадфорду (Англія).

Ще однією, активною у спорті та олімпійських традиціях, молодіжною організацією в діаспорі є Пласт.

Значних організаційних успіхів у поширенні олімпійських ідей досяг пластун Всеволод Соколик з Канади. Його пластове життя й жвава громадська спортова позиція справила неабияке враження на президента СКВУ пана Юрія Шимка, який звернувся до Всеволода Соколика щоб створити Олімпійську Комісію при СКВУ для боротьби за самостійну участь українських спортсменів у міжнародних спортових змаганнях й зокрема Олімпіадах. І вже 22 листопада 1988 року Всеволод Соколик виголосив доповідь за темою «Україна на світовій спортовій арені» у часі проведення IV Конгресу СКВУ. Наступного року було створено Олімпійську Комісію СКВУ, яку очолив пластун Всеволод Соколик.

Ще одним пластуном, який долучився до олімпійських ідеалів та традицій є Ждан Шулякевич (Канада). У 1988 році зимові Олімпійські ігри відбулися у Калгарі (Канада). То ж українці в Канаді були дуже уважні до цих

змагань. На передодні відкриття Ігор по території Канади з успіхом пронісся олімпійський смолоскип. Естафету олімпійського вогню несли понад 6 000 осіб, серед яких було чотири українці, а серед них був Ждан Шулякевич. Його мрія здійснилася, бо він цього дуже хотів й доклав значних зусиль. 7 000 000 осіб зголосилися нести вогонь через всю Канаду, але пощастило не всім. Для перемоги Ждан зложив подання 400 разів і ось одного дня він отримав листа від організаторів про те, що його обрали.

Наступним пластуном-Героєм та хранителем олімпійських традицій є Лев Штинда. Його пластове життя надзвичайно цікаве, його світобачення різнобарвне, а ж ось є ще одна родзинка – олімпійська любов до України. Коли у 1956 році постав Український Олімпійський Комітет, до його складу долучилось багато патріотів. Серед членів-основоположників УОК були д-р Володимир Білінський (Австралія) – голова, Лев Штинда (Австралія) – заступник, Осип Зінкевич (США) – генеральний секретар, Василь Гладун (Канада), Роман Дудинський (Австралія) – секретар, Аркадій Жуковський (Франція), Роман Шраменко(США), Павло Дорожинський (Німеччина), Богдан Коваль (Аргентина), Степан Модрицький (Австралія), д-р Євген Мацяк (Англія), професор Петро Войтович (США), Євген Скоцко (США). Любов до України, спорту, олімпійського руху сприяла новій ідеї пана Штинди – заснуванню у 1974 році спортивно-вишкільного табору для тіловиховників і змагових суддів. Символічно, що у часі проведення пластового спортивного табору щоразу організовувалась Олімпіада. У програмі Олімпіади були церемонія відкриття, запалення вогню, змагання з різних видів спорту тощо [4].

Висновки. Спорт та олімпійський рух в українській діаспорі став значним явищем навколо якого гуртувалася громада. Проведення українських Олімпіад в діаспорі згуртовувало українців США та Канади. Організація Світових Олімпійських Злетів СУМ об'єднувало молодь Канади, США, Франції, Німеччини, Бельгії, Великої Британії та інших країн. Ідея боротьби за вільний олімпійський український спорт була єднанням українців на різних континентах (Євразія, Північна та Південна Америка, Австралія).

Тож з впевненістю можна стверджувати, що в середовищі української діаспори зберігаються й культивуються спортивні традиції та олімпійські ідеали.

Перспективи подальших досліджень. У подальших дослідженнях актуальним є аналіз діяльності української спортивної діаспори у сучасному часі боротьби України за свою свободу.

Список використаної літератури

1. З'їзду Українського Олімпійського Руху. *Ukrainian Weekly*. 1966. Ч. 50. С. 4.
2. Зінкевич Осип. Справа України на обговоренні Міжнародного олімпійського комітету. *Свобода*. 1957. Ч. 182. С. 3.
3. Лях-Породько О., Каменєв Г. Олімпійський рух та українська діаспора. Матеріали ХХХVІ Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку»: Зб. наук. праць. Переяслав-Хмельницький, 2017. Вип. 36. С. 233–235.
4. Лях-Породько О. П'ять пластових олімпійських історій. *Пластовий шлях*. 2019. № 4. С. 36–37.
5. Лях-Породько О., Каменєв Г. Український олімпійський рух опору 1950–1990 роки: мета, завдання, напрями діяльності. Фізична культура, спорт та здоров'я: матеріали ХVІІ Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 7–8 грудня 2017 р.). Харків: ХДАФК, 2017. С. 309–311.
6. Перша Україно-Американська Олімпіяда. *Український сокіл*. 1936. №9-10. С. 2.
7. Соколик Всеволод. Змагання української діаспори за самостійну участь України в міжнародному спорті. Спорт і національне відродження: матеріали Всеукраїнської наукової конф. ..., 14–15 жовтня 1993 р. Львів, [1994]. С. 178–181.